

на Главната дирекция, цялата тази организация на съдебната статистика се намъри за нерационална и невъзможна да даде резултати.

Прѣдприемане криминална статистика прѣзъ 1910 година. Въ края на 1908 год. Главната дирекция на статистиката, за да изпълни изъвеното отъ горѣпомѣнатата анкетна комисия желание и за да попълни съществуващата важна празнина въ нашата държавна статистика — отсъствието на криминална статистика — приготви новъ планъ за организацията на тази статистика на България. Съ заповѣдъ отъ 21 февруарий с. г., подъ № 115, Министерътъ на търговията и земледѣлието назначи специална комисия отъ вѣщи лица и магистрати, на която възложи да обсъди въпроса за организацията на криминал-

ната статистика и да прѣгледа приготвени за това отъ Главната дирекция на статистиката планъ.

Като резултатъ отъ дѣйността на тази комисия се яви установяването плана и организацията на криминалната статистика на България. Отъ началото на 1910 год. се приложи въ дѣйствие тоя планъ и се започна събирането свѣдѣния за тази статистика. Настоящата публикация, първата *Криминална статистика на България*, съдържа събранитѣ по тоя планъ и разработени свѣдѣния, относящи се до прѣстѣпленията и обвиняемитѣ и осъденитѣ лица прѣзъ 1910 година.

Въ бѣлѣжкитѣ, които слѣдватъ, се даватъ нѣкои кратки разяснения върху организацията на статистиката за 1910 г. и добититѣ резултати.

II. Организация на криминалната статистика.

1. Ограничение на обектитѣ.

При новото прѣдприемане на статистика на явления изъ съдебната областъ, важниятъ въпросъ бѣ, кои отъ обектитѣ, присъщи ней, да се избератъ като най-важни за статистическо наблюдение и въ какъвъ обемъ да се разграничи самото наблюдение. Опитътъ и миналото бѣха доказали, че за една изчерпателностъ на обектитѣ, съставляващи съдържанието на обща съдебна статистика, както и за разширение на тия обекти до пълна всеобемлемостъ, и дума не може да става. И нереализирането на проектитѣ за криминалната статистика отъ 1892, 1897 и 1902 год., както и прѣтърпѣната несполука на прѣдприетата прѣзъ 1905 г. обща съдебна статистика се дължеха сѣ на едни и същи причини: отсъствие на условия за правилно и изчерпателно статистическо наблюдение надъ всички обекти на съдебната статистика и за редовно събиране суровия статистически материалъ.

Тия условия, естествено, се намиратъ въ зависимостъ отъ службата въ съдебнитѣ институти.

Свѣдѣнията за съдебната статистика се доставятъ отъ съдилищата като първично или като вторично статистическо наблюдение и записване. Първичното статистическо наблюдение и записване изисква ежедневна и регулярно установена работа отъ страна на съдебнитѣ органи за вписване въ установенитѣ за статистиката карти и формуляри потребнитѣ данни, касаещи се до явленията и вѣщата, които сѣ прѣдметъ на съдебното производство въ различнитѣ му стадии. Вторичното пъкъ статистическо записване, прѣдъ видъ нуждитѣ на Дирекцията на статистиката, изисква съществуването на прѣдварително установена специална регистрация и съдебна отчетностъ при съдилищата, водена по строго опрѣдѣлени редъ и правила отъ специално отреденъ персоналъ, отъ която регистрация и отчетностъ, отсетнѣ, периодически, да се извличатъ данни въ опрѣдѣленитѣ за статистиката формуляри и таблици.

Възможността, обаче, да се извършва правилно и методично първичното статистическо наблюдение и записване зависи не само отъ установяването традиция и практика за тази работа, но и, главно, отъ устройството и обстановката на занятията на съдебния персоналъ, които занятия би трѣбвало да му позволяватъ да разполага съ потребното за работата по статистиката врѣме. При онака отрупаностъ съ засѣдателна и главно писмена работа, която съществува у нашитѣ мирови и окръжни съдилища, илюзорно би било да се очаква благоприятенъ за статистиката резултатъ отъ

натоварването на тия органи и съ работата на статистиката, която работа, при сложния комплексъ отъ формуляри и карти за всеобщата съдебна статистика, изисква значително врѣме и трудъ за вписване даннитѣ лично отъ съдията. Затруднението на съдията въ случая ще способствува да се изроди готовността и доброто му желание да услужи на статистиката въ раздразнение спрямо подирната, като къмъ една страична на специалното му занятие работа, което го изтопява и прѣсилва. И, естествено, явява се общиятъ резултатъ: недаване свѣдѣния въ прѣобладаващото число случаи, както и даване неизчерпателни и повърхностни свѣдѣния за останалитѣ случаи.

Възможността пъкъ да се извършва правилно и изчерпателно вторичното статистическо записване даннитѣ за Дирекцията на статистиката зависи отъ организирането и установяването на прѣдварителна специална регистрация и съдебна отчетностъ при съдилищата. За тая цѣль е потребна дѣйността не само на съдебния, но и на специаленъ административенъ персоналъ, прѣдначачепъ за цѣльта. Тукъ на първо мѣсто стои Бюрото за съдимостъта. Безъ една правилно организирана служба на бюрата за съдимостъ и, главно, безъ съществуването на едно централно бюро за съдимостъ*), за всестранна и изчерпателна криминална статистика мъчно може да се говори. Същотѣй, вмѣкването на частъ отъ разнообразнитѣ обекти на всеобщата съдебна статистика става твърдѣ мъчно и едва ли не и невъзможно, щомъ прѣдварително не съществува точно водена регистрация и отчетностъ за дѣйността на съдилищата и съдитѣ, за движението на дѣлата и др. под. А извѣстно е, че прѣтрупаностъта на съдейския персоналъ у насъ се придружава едва ли не също по-голяма прѣтрупаностъ на административния персоналъ при съдилищата. Тѣй че въ резултатъ остава още доста да се желае, за да се създадатъ условия гарантиращи правилното и изчерпателно събиране на потребнитѣ данни за обектитѣ на една всеобща съдебна статистика, чрѣзъ вторично статистическо записване.

Явно бѣ прочее, че при новия опитъ на Дирекцията за учрѣдяване статистика на явленията отъ съдебната областъ, трѣбваше извъпредно острожно да се подбератъ

*) Навестна и у насъ съществува една централа на бюрата за съдимостъ при Министерството на правосъдието, но въ нея се сърѣдоточватъ свѣдѣния само за роденитѣ въ чужбина осъдени лица, а не за всички, безъ изключение, както е напр. при италианския *casellario centrale*.